

ПРАВОПИСНИЯТ ВЪПРОС ПРЕЗ ВЪЗРАЖДАНЕТО

Кирил Мирчев

Най-старото поколение възрожденски писатели бяха чужди на каквато и да било граматична теория. В своята книжовна практика те се придържаха по навик към писмената традиция, отразена в ръкописите от XVII и XVIII в., пишеха на език, в който наблюдаваме смесица от черковнославянска реч, в нейната руска или сръбска разновидност, с по-слабо или по-силно, а на места доста чувствително застъпване на говоримата българска реч. Когато с течение на времето настана раздвижване в книжнината и в училищното дело, когато и писатели, и учители започват да чувствуват нужда от общ и устроен литературен език, откри се, както е известно, епохата на филологическите разпри, на оживените спорове за основата, върху която да се изгради книжовният език — черковнославянска или народна. Споровете приключиха с пълната победа на т. нар. новобългарска школа, която държеше новоизграждащият се книжовен български език да запази изцяло и последователно своя чисто народен характер.

Успоредно със споровете около основата на книжовния език възникнаха напълно естествено и спорове за неговия правопис — да се подведе ли той по правилата на черковнославянския правопис или да се отърси от консервативните похвати и да се приспособи към говоримата реч. Не бива защо да ни учудва фактът, че в първата половина на XIX в. в нашата книжнина се изияваха извънредно силно чертите на черковнославянския правопис, дори у автори, които последователно пазеха чистата народна реч. Достатъчно е да се хвърли поглед върху буквите и надбуквените знаци, употребени от Петър Берон в неговия „Р и б е н б у к в а р“, за да се види, че и в тая забележителна малка книжка от 1824 г., която има такова решително значение за оформяването на новобългарския литературен език, се съдържат, общо взето, може би повече буквени знаци, отколкото в който и да било среднобългарски паметник. Тук намираме употребени на равноправни начала не само гръцките букви омега, ипсилон, тета, пси и кси, но и лигатурата ук (ѡ), и съчетанието ѱ, и стария знак s. За предаване на африката д-р Берон възприема знака џ, който е нов за българската кирилица и се среща в късни наши паметници. Под силното влияние на черковнославянското правописание Берон не може да се освободи и от ятовата гласна, която той пише на нейното етимологическо място, без да се съобразява с нейния гласеж в народния език. Якавите народни форми у него са малко на брой. Изобщо това е практиката в нашата книжнина до средата на XIX в. Якавите форми през този период са най-чести у Софроний, особено в текста на неговите Езопови басни. Статистически изчисления не са правени, но от непосредствените ни наблюдения екавите форми у нашите западни кни-

жовници, например у Пейчинович и Кърчовски, са много по-чести, отколкото якавите у нашите източни автори. Сравнително малко са обаче екавите форми у западника Неофит Рилски, който пише ъ на етимологическото му място, при все че изрично отбелязва в своята граматика, че „ъ не се чуе в народното произношение“, т. е. че той няма свой собствен гласов. Чести са народните екави форми у Христати Павлович. Не ги пренебрегва напълно и Фотинов. Краесловните ерове обаче упорито и последователно се пазят не само у Берон, но и у всички книжовници след него. От друга страна, поради боравене изключително с черковнославянската и руската книжнина нашите книжовници от началните десетилетия на XIX в. се лишават от графично средство за изразяване на един от най-характерните звукове на новобългарската реч — на еровата гласна. Те са познавали буквите *голям* и *малък ер*, но като букви, които стоят в края на думите, без никаква звукова стойност. Много трудно е било в началото на XIX в. да се използват тези знаци за изразяване на ерова гласна, защото е било невъзможно да се намерят за това образци в руското и черковнославянското писмо. Нуждата обаче от специален знак за изразяване на еровата гласна е била много голяма, особено когато тази гласна се е намирала под ударение. Най-рано за тази цел е започнала да се използва буква А с дъгичка или черта отгоре. Така постъпва например Берон. Еровата гласна без ударение обикновено се е изразявала с буква А. Такъв начин за изразяване на еровата гласна в нашето писмо намираме чак до средата на XIX в. С него си служат например Кипиловски, Хр. Павлович, Априлов и др. Скоро обаче се възкресяват буквите, използвани в старата кирилица с подобна функция. Най-рано е бил възстановен знакът за голямата носовка. Това става за пръв път през 1825 г. в „Свещена история“ на Васил Ненович. В бележка авторът дава обяснения защо се решава да въведе знака за голямата носовка за изразяване на новобългарската ерова гласна. В неговите разяснения намираме доста добра за времето обосновка, много по-правилна от оная, която четем в граматиката на Хр. Павлович от 1845 г., който нарича знаците за голямата носовка „гнусотии“, произведени от „небития“, „коих — прибавя той — силу и произношение само българи знаят, а болгарин нити един не познава, нити нахожда нѣкое от них в старобългарском язиц“. А Васил Ненович още в 1825 г. пише: „Словото ж имаше го славенскиет народ у вехтите книги, а после го оставих ж, защото и речите преобърнах ж: ние и до нине държим таковото произношение на ж, защото имаме потребност и да го пишем.“

Постепенно употребата на ж за изразяване на новобългарската ерова гласна намира доста широко приложение в българската литература от първата половина на XIX в. С нея си служи например Н. Рилски в превода на Нова завет, с нея си служи и Богоров в двете издания на своята Първичка граматика.

След възкресяването на голямата носовка за изразяване на ерова гласна същата функция започват да изпълняват и старите ерови гласни. Докъм средата на XIX в. следователно в българската кирилица имаме тройка начин за изразяване на ерова гласна — *Ѧ*, *ѧ*, *Ѩ*. Първият от тях почти не прекраща във втората половина на XIX в. Остават да съществуват двата последни начина. В излезлия през 1849 г. „Извод от физикж“ на Н. Геров, напечатан в Белград, за пръв път в българския правопис се прави разграничение при употребата на *ѧ* и *Ѩ* съобразно с етимологията.

След като се установява графично средство за изразяване на ерова гласна, писателите от Източна България, работили в първата половина на XIX в., използват случая да отбележат чрез това средство ъкавото произношение на глаголното окончание за 1 л. ед. и 3 л. мн. ч. на глаголите от първо и второ спрежение, характерно за техния говор, например у Берон *четѣтъ*, *порастѣтъ*, *ядѣтъ*,

дадът, но без ударение *начекат, преминат, пишат, сметнат, научат*; за 1 л. *явѣ, изявѣ*, но без ударение *теглят, излазят, трудят се*. Последователност обаче липсва дори у един и същ автор. Например в по-ранни свои работи Априлов предава акцентуваното окончание за 3 л. мн. на глаголите от второто спрежение като -ят (може би руско влияние): *целят, сравнят, усвоят*. В по-късни свои работи се сили да предава ъкаво всички глаголни окончания за 1 и 3 л. мн. без оглед на ударението. Непоследователен в своята практика по това време е дори Богоров. Той се стреми да пише ъкави окончания при всички глаголи, освен в глаголите от трето спрежение. Но на практика се обърква и у него почти една до друга се срещат форми *могѣт, сговорѣт*.

Пълна непоследователност до средата на XIX в. в българската книжнина владее и в графичното предаване на членната форма на имената от м. р. Формата се явява в пет разновидности: -от -о; -ѣт -ѣ; -ат -а; -ят -я; -ет -е. За пръв път у Н. Рилски се наблюдава опит за синтактично разграничаване на пълната и кратката членна форма при имената от м. р. ед. ч. — едната като именителна, а втората като винителна и при употреба на името след подлози. У останалите писатели се наблюдава влияние на родните им говори, но не може да отбегне от омото ни фактът, че пълните форми клонят да се обобщят като по-подходящи за един литературен стил.

Правописната неуредица в нашата книжнина до средата на XIX в. не бива да ни учудва. Откъсването от гнета на черковнославянския правопис не е могло да бъде бърз и лесен процес. Известен тласък за неговото ускоряване дава въвеждането на гражданската азбука, наречена у нас просветително писмо поради факта, че се е използвала в съчинения, предназначени за разпространяване на светска просвета. Първата българска книга с гражданска азбука се печата в Сърбия през 1833 г. Това е аритметиката на Хр. Павлович. С въвеждането на гражданския шрифт не са се премахвали вътрешните неудобства на старото писмо, което е било освободено само от някои гръцки букви, но този акт е подпирал борбата за демократизация на писмото, за неговото освобождаване от баласта на излишни букви, заветвани от старината. Още през 1825 г. Анастас Стянович Котлянин в превода си на „Священное цѣтѣсѣобирание“ изказва съжаление, че не е могъл да напечата книгата си с просветително писмо, но употребил „славенския правопис“. Той добавя, че ако би имал възможност да напечата книгата си на гражданска азбука, не би употребил „подобно-произносителните слова“, т. е. различните букви, които изразяват един и същ звук (и, ѣ, ѣ; ѡ, ѡ; ѣ; ѣ; ѣ; ѣ; ѣ; ѣ), за употребата на които са съществували „тяжко запомнятни правописателни правила“.

Някои български книжовници са проявявали по-голяма смелост. В един буквар за български деца, напечатан в 1844 г. в Москва с граждански букви с помощта на търговеца Ангели Николаевич Хаджогло, са премахнати еровете в края на думите, изхвърлена е ятовата гласна, за изразяване на ерова гласна се употребява само голяма носовка без оглед на етимологията.

До правилно схващане за предимствата на фонетичния правопис идват и някои от най-видните наши общественици и просветители от първата половина на XIX в. Така например един Хр. Павлович, най-яркият защитник на черковнославянското начало при изграждането на книжовния език, изказва напълно трезви схващания против употребата на излишни букви. Той се обявява против трите букви за изразяване на И, „понеже е суетен труд, пише той, да мисли и изследва нѣкой где се пише И, где І и где ЪІ, кога всички они еднакво произношение имат“. Тъй като от трите букви, които изразяват звук И, предпочита І, Павлович се провиква: „да се изринат всеконачно из наших болгарских списаний И и ЪІ“ и да се пишат „сички реченІя с прелеснописуваемом (т. е. с най-лесното за писане) І“. Павлович се обявява и против употребата на краесловните ерови

гласни, като казва „за писуваемият же на край ъ нищо не говорим, защото сякоя явно види неговую непотребност“. Но към така изрично исканото от него „всё-конечно“ изгонване на излишните букви сам Христати Павлович не прибегна в писателската си практика. Той прогони излишните букви, за които говори, само в своята Аритметика, която е, както отбелязах, първата напечатана с гражданска азбука българска книга, но в своята Граматика остави старинния правопис непобутнат.

Известен е и опитът от 1836 г. на Априлов да подкани българските писатели да устроят своя правопис „според както се говори“. „Българският език, казва той, трѣбва да сохрани толкова само букви, колкото са нужни, за да ся произноси, и да отхвърли всички двойни писмена. Младити си губят времето, продължава той, за да ся научат правила граматически, които не ползват никак разумът на словото, нито са потребни за друго, освен за да покажът на книгѣтъ кой учен е изгубил по-много време за да научи непотребни и сѣрнокозны знаковы.“

И Априлов обаче не се осмели да прокара в книжовната си практика това, което сам бе почнал да препоръчва.

Нека отбележим, че и Богоров във второто издание на своята граматика от 1848 г. се показва като привърженик на фонетичния правопис. В началото на своя предговор, който носи подзаглавие „За равнописанието на Азыкѣтъ ни“ той привежда като мото основния фонетичен принцип, взет буквално на немски език от известния по негово време славист Копитар: „So viel einfache Laute, eben so viel Schriftzeichen“, а сам перефразиращ по-нататък: „Словца (букви) трѣбва да употребим толкова, колкото и гласове са чюѣтъ в изговорѣтъ ни, че едно равнописание, колкото е късо, чисто и просто, толкоз е и по-лесно, по-хубаво и по-ревниво.“ Но и този наш книжовник, заслужил толкова много за утвърждаване на говоримата реч в новия ни книжовен език, не успя да се освободи напълно от употребявания в първата половина на XIX в. традиционен правопис.

Споровете за правописа на новоизграждащия се книжовен език, за неговия консервативен или съвременен характер, се водят от средата на XIX в. вече на базата на повишена филологическа осведоменост, на строго разграничение между старобългарски и черковнославянски, с по-широк сравнителен поглед. Особеният култ обаче към историческото минало, типичен за епохата, гордото съзнание, че българският език от IX в. ляга в основата на най-стария славянски литературен език в преводите на братята Кирил и Методий, поражда мощно движение сред нашите книжовници към архаизация на правописа. Това консервативно течение намери доста красноречива характеристика в изказвания на Н. Геров, който, при все че е решителен привърженик на изграждането на книжовния език върху народна основа, твърди, че „на сегашния наш язык споряд свойствата му, прилича му правописание исто таково, каквото е в най-старите славянски ръкописи“. По такъв начин в нашата книжнина се отвори широко вратите на най-строго прокаран етимологичен правопис. Ясно проблесналите през първата половина на XIX в. тенденции към установяване на фонетичен правопис потънаха в забравата. Скоро се появи авторитетна, системно оформена етимологическа школа, наречена Пловдивска. Неин пръв защитник, а можем да кажем и основател, бе Гаврил Кръстевич, който в полемика със схващанията на Априлов установи главните ѝ принципи. Според него на българския книжовен език е нужно правописание, „основано на производството или етимологията паче, нежели на произношенията“. Кръстевич иска да въведе в новобългарския книжовен език старобългарската азбука в нейната цялост, а в правописа, който използва в статията си (касае се за работата му „Писма за някои мъчности на българското правописание“, излязла в цариградското спи-

сание „Български книжици“), си служи с похвати, които легнаха в основата на Пловдивската школа. Към тази школа се придържат голям брой наши книжовници от първата четвърт на втората половина на XIX в. Нейни най-видни представители станаха Н. Геров и неговият ученик Й. Груев. Скоро се оформи втора етимологическа школа, основател на която се смята Никола Михайловски, баща на Стоян Михайловски. Нейни привърженици станаха книжовници от Северна България, предимно от Търновско, поради което школата носи наименование Търновска. Тя следва по-умерена линия в прилагането на етимологическия принцип. Виден неин представител е известният общественик и книжовник Ив. Момчилов. Най-ранна характеристика на двете школи ни остави П. Славейков в един училищен доклад, изнесен в Пловдив в 1883 г. Там той казва: „В този път на етимологическото начало в правописанието за скоро време се образуваха, така да кажем, две школи: Търновска и Пловдивска. Едни искаха да се спази етимологическото начало в пълне, там, дето е възможно според състоянието на сегашния език, а другата да се спази то до колкото е възможно в корените, а в окончателната, като подлежащи на изменения повеч, да се попусти до нейде фонетическото начало.“

Ще скицирам накратко особеностите на двете школи. Те притежават следните общи правила. Запазват ятовата гласна на нейното етимологическо място, като ѝ придават двойк изговор на Я и Е според източнобългарски говорни норми; запазват отдавна изчезналата в български език гласна ы на етимологическото ѝ място, като препоръчват да се пише например *вѣм, рыба, мышка* и т. н.; новобългарската ерова гласна се отбелязва ту с ж, ту с ъ според етимологията, например *сѣн, мѣх*, но *З Б, ДБ*. И двете школи пазят употребата на ж и ъ в окончателните за 1 л. ед. и 3 л. мн. ч. на глаголите от първо и второ спрежение без оглед на ударението: *берж—бержѣт, ковж—ковжѣт, режж—режжѣт, пишж—пишжѣт*, знаж—знажѣт, грѣжж—грѣжжѣт; пазят голямата носовка в окончателните на двете прости минали времена за 3 л. мн. ч.: *пишежж, ревяжж, знаяхжж*; в глаголната наставка -нж (в днешния правопис предавана като -на): (*паднжл, скокнжл, викнжл, минжл*). Краесловните ерове се пазят, разграничени етимологически, за подчертаване на твърдо или меко окончание, например *градѣ, грѣхѣ, прагѣ, но конѣ, учитель, соль*. И двете школи задържат краткото десеторично І и го употребяват по архаично правило само пред гласна. И двете школи прилагат синтактично правило при употребата на пълна и кратка форма на члена за м. р. ед. число.

Пловдивската школа се характеризира с някои крайности. Така например на мястото на старата малка носовка се пише Я, което е сяпо подражание на черковнославянския изговор и няма нищо общо с българската фонетика, например: *имя, знамя, племя, ряд, мясо*. След шушкавите съгласни Ж, Ч, Ш, които някога в българския език са били меки, но в по-голямата част от днешните български говори са твърди, Пловдивската школа пише не гласна А, а Я, например: *жяба, жялост, жядувам—чяша, чяс, чякам—шяпка, шярка, шявам*. На мястото на старите сонантни Р и Л Пловдивската школа употребява винаги архаични съчетания РЪ, ЛЪ, например *грѣло, длѣго, плѣно*, с едно допълнително усложнение—след Р се пише малък ер: *срѣдце, трѣпѣ, прѣстъ*. Школата изпълни с архаизми и новобългарската морфология. . . Тя внесе изкуствени разграничения в окончателните на имената според несъществуващи вече в български език падежи. Така *жена* бе форма за именителен падеж, а *женж* за винителен падеж и при употреба на името след предлози. При имената от м. р. *народи* форма за им. п. мн. ч., *народы* форма за вин. пад. мн. ч. Съответни промени получиха и членуваните форми за м. р. мн. ч.—*народи-ти им. п., народы-ты вин. пад.* Школата въведе една единствена форма на прилагателните имена от мъжки род ед. ч., например *цѣлий*, която е и проста—неопределена—и същевременно определена, т. е. членувана.

Търновската школа премахва тези крайности, като се съобразява с живото произношение — премахва замяната на рефлекс на малката носовка с Я и го заменя с нормално *Е*, не *имя*, а *име*; запазва подвижността на еровата гласна при старите сонантни *Р* и *Л* според източнобългарските норми: *първо—пръв, горне—грънчар*; отхвърля всички мними падежни форми; заменя архаичната форма на члена за мн. ч. при имената от м. р. — *ТН*, с нормално — *ТЕ*.

Няма следователно защо да ни учудва фактът, че Търновската школа постепенно се наложи в българската книжнина и в българския печат. Трябва обаче да се съжалева, че по правописните норми на Пловдивската школа Н. Геров отпечата своя Речник, с което този изключително ценен труд стана мъчно достъпен за българската интелигенция.

Въпросите за правописа не престанаха да вълнуват нашето общество и след почти пълното възтържествуване на Търновската школа. Стремехът бе да се постигне още по-пълно съгласуване между правопис и изговор. Още през 1863 г. П. Р. Славейков направи опит в своя сатиричен вестник „Гайда“ да изхвърли краесловните ерове, но не намери привърженици на тоя свой опит. Никакви привърженици не можа да спечели и опитът на Никола Първанов, който той приложи в своята книга „Извод от българска граматика“ от 1870 г. Първанов бе ученик на сръбския филолог Джуро Даничич и написа своя труд на своеобразен правопис, в който се вижда половинчатото влияние на фонетичния правопис на В. Караджич, възприет в сръбския литературен език. Той отхвърли краесловните ерове, въведе широка употреба на краткото десеторично *І*, възприе употребата на йотувано *ѣ* и буквата *џ* за предаване на африката *ДЖ*. Голямо отклонение от фонетичния принцип той направи, като препоръча да се предава еровата гласна вътре в думата с три букви *ѣ, ѣ, ѣ* и като запази ятовата гласна.

Най-значителен момент в развоя на правописа у нас през Възраждането бе смелата намеса на Л. Каравелов. Както е известно, в 1869 г. Каравелов започна да издава в Букурещ в. „Свобода“ със своя правописна система. В бр. 16 на вестника си той разясни началата, от които се е ръководел при съставянето на тая система. Каравелов е бил привърженик на фонетичния принцип. „Трябва да пишем, казва той, с толкова букви, с колкото е потребно; нито с повече, нито с по-малко. За един звук не трябва да пишем три гласни букви (*и, і, ѣ*), защото туй не само че не докарва никаква полза за езика, а плаши децата с непотребни мъчнотии.“ И Каравелов обаче не смогна да прокара напълно последователно зашицавания от него фонетичен принцип, при все че внесе съществени поправки в правописните правила на Търновската школа. Той премахна буквите *ѣ, і, ѣ, ѣ*. Новобългарската ерова гласна вътре в думата той означава само с *ѣ* независимо от етимологията. Това бе най-съществената частична реформа в духа на фонетичния принцип. Отстъпки от принципа Каравелов направи, като започна да означава еровата гласна, която се слуша в членната форма при имената от м. р. по друг начин — с *ѣ* при имена с твърдо окончание и с *ѣ* при имена с меко (предимно исторически меко) окончание: *народѣт, но конѣт*. Каравелов премахна ъкавите окончания при глаголите от първо и второ спрежение и по тоя начин рязко се отдели от двете школи. Той пише *чета, изведа, падна, стана — четат, изведат, паднат, станат*. При глаголите от второто спрежение той отстрани мекостта и пише *носа, мисла, зарова — носат, мислат, зароват*. Мекостта стои на мястото си при глаголи с основа на гласна — *бия, убия, чуя — бият, убият, чуят*. Премахнати са у Каравелов йусовите в окончанията за 3 л. мн. ч. при двете прости минали времена. У него имаме редовно *рекоха, понесоха, заведоха* и т. н.

Каравелов употребява само пълни членни форми, които у него гласят, както подчертахме вече, *градѣт, столѣт*, а при имена със старо меко окончание *оі жнѣть, по-рядко учителят*. При прилагателните от м. р. и при родовите местоимения членната форма е винаги *-ят*. Кратки членни форми у Каравелов

не се срещат, следователно и дума не може да става за синтактично разграничаване в употребата на членните форми.

Правописната система на Каравелов, силно повлияна от фонетичните особености на родния му говор, заема особено място в историята на нашия правопис. С решителното намаляване на ъкавите произношения, в които тънат Пловдивската и Търновската школа, тя е създавала улеснение почти за целия наш езиков Запад. Най-съществените ѝ положения в това отношение легнаха и в съвременния наш правопис. Каравеловият правопис бе изцяло възприет от Ботев и от емигрантския печат в Румъния. Той обаче не можа да се наложи навсякъде в българската книжнина, в която се установяваше все по-голяма правописна неуредица въпреки наложилото се надмощие на Търновската школа. Редиците на българската интелигенция се допълваха с млади представители, учили в Русия, а отчасти и в Сърбия. В книжовната им практика владееше безредие. Едни се придържаха към фонетични правила, други към етимологични. Назряло бе времето да се сложи ред в тоя хаос от авторитетно място. През 1870 г. започна да излиза в Браила „Периодическо списание“ на Българското книжовно дружество. Очевидно на изданията на едно научно дружество подходеше правопис, изграден на строги научни основи. С изпълнението на тази задача се залови Марин Дринов, който в статията си „За новобългарска азбука“, напечатана в кн. 2 на списанието, установи правописа, който следваше да се прилага в изданията на дружеството. Препоръките му клоняха към едно помирение на двата принципа — фонетичен и етимологичен. Той подчерта необходимостта българската азбука да се освободи от някои излишни букви (*ы, і*), които, при все че бяха отстранени от Търновската школа, продължаваха да се употребяват от много автори. Марин Дринов препоръча да се изостави и буквата *Щ* и да се замени със съчетание *ШТ*. За разлика от Каравелов той запази ъкавите глаголни окончания, за които ставаше дума: *рекъж, рекохъж* и т. н. За оправдание си послужи с факта, че тези произношения съществуват в днешния български език. За изразяване на новобългарската ерова гласна вътре в думата той държи на етимологическия принцип, т. е. да се пише ту *Ж*, ту *Ъ* според етимологията на думата. И в членуваните форми на имената от м. р. ед. ч. той препоръчва да се пише ту — *ѣтъ*, ту — *ѣтъ*, разпределени според етимологията. Дринов запази краесловните ерове, като ги разпредели пак съобразно с етимологията — *градъ*, но *конь*, *зеть*. Последното уж за запазване на мекия гласеж, който в литературния език и в по-голямата част от диалектите не съществува вече. Като членувани форми за м. р. ед. ч. той възкресява арханчни форми *старий*, *цѣлий*, които се приемаха от привържениците на Пловдивската школа.

Дриновият правопис е традиционен. На автора са били известни предимствата на фонетичния правопис, той не скрива например, че краесловните ерове без звукова стойност са излишни, но сам изповядва, че му липсвало смелост да ги махне. Типично за подхода му при разрешаване на правописните въпроси е желанието му да се съобразява не само с установения по негово време източнобългарски характер на литературния език, а и с особеностите на всички български говори. Препоръката си например да се пише *пѣтъ* различно от *сѣтъ* той не оправдава само с етимологията, но и с убеждението си, малко наивно от днешно гледище, че като пишем *пѣтъ* различно от *сѣтъ*, подчертаваме между другото и факта, че еровата гласна в *пѣтъ* в редица български говори звучи различно от еровата гласна в *сѣтъ*, например *пат*, *пот* и т. н. Написана с необходимата компетентност, особено в историческата си част, статията на Марин Дринов изигра голяма роля в историята на нашия правопис. Установените от него правописни норми, защищавани в изданията на Научното дружество, се възприеха почти като общоприети в книжнината ни дълги години и след Освобождението.